

Warszawa, dnia 29 lutego 2008 r.

RPO-541257-VII-706.6/06/MK

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPE.	2008 -03- 0 6
ZAL.	NR. 1128810

Informacja

o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw
Obywatelskich w Zakładzie Karnym w Warszawie-Białołęce

RPO-541257/06

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 19 lutego 2008 r. do Zakładu Karnego w Warszawie-Białołęce udali się pracownicy Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego: Małgorzata Kiryluk, Janina de Michelis oraz Przemysław Kazimirski. Celem wizyty było sprawdzenie realizacji zaleceń sformułowanych przez ekspertów Stowarzyszenia Zapobiegania Torturom oraz Biura Wysokiego Komisarza NZ ds. Praw Człowieka z siedzibą w Genewie po wizytacji jednostki przeprowadzonej we wrześniu 2006 r. Podczas pobytu w jednostce przedstawiciele Rzecznika obejrżeli teren jednostki, pawilony mieszkalne i cele osadzonych, przeprowadzili rozmowy z osadzonymi w trakcie wizytacji cel mieszkalnych oraz indywidualne rozmowy w cztery oczy z dziewięcioma losowo wybranymi osadzonymi.

Rekomendacje sformułowane przez ekspertów dotyczyły:

1. warunków materialnych osadzenia w pawilonach C i D

- zapewnienia odpowiedniego sztucznego oświetlenia cel przez dostarczenie żarówek w osłonach w odpowiedniej ilości i o większej mocy; zweryfikowania systemu włączania światła w celach, zaznajomienia osadzonych z zasadami oświetlenia cel;

W trakcie wizytacji cel nie odebrano uwag ze strony osadzonych w zakresie oświetlenia cel, obserwacje własne wizytujących wskazują, że oświetlenie w celach jest wystarczające do czytania. Część cel w pawilonie D jest aktualnie remontowana. W celach wyremontowanych zainstalowane jest oświetlenie jarzeniowe, w pozostałych żarowe. Światło włączane jest przez funkcjonariuszy SW, osadzeni mają możliwość wyłączenia oświetlenia w celi. Informacja o zasadach oświetlenia cel jest umieszczona w porządku wewnętrznym jednostki, tekst porządku wewnętrznego znajdował się w celach mieszkalnych.

- zwiększenia czasu przebywania skazanych na świeżym powietrzu (skazani przebywają w celach 23 godziny na dobe):

W Zakładzie Karnym w Warszawie-Białoleśce skazani zakwaterowani są w pięciu pawilonach mieszkalnych. W pawilonach A i B przebywają osoby zakwalifikowane do odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego, w pawilonach C, D i E – typu półotwartego. Cele w pawilonach C, D i E są otwarte w godzinach od 8.00 do 18.00. W pawilonie C, gdzie przebywają głównie skazani pracujący, wyjście na pole spacerowe jest otwarte w dni wolne od pracy w godzinach od 13.30 do 15.30. W pawilonach D i E – codziennie w godzinach od 10.30 do 13.00. W tym czasie skazani mogą swobodnie korzystać z pól spacerowych.

- wydatnego zmniejszenia przeludnienia w celach (stwierdzono, że w celach przebywa po 8 skazanych, powierzchnia przypadająca na jednego skazanego ograniczona jest do 2 m².)

Należy mieć na uwadze, że administracja jednostki jest zobowiązana do przyjęcia każdego zgłaszającego się lub przetransportowanego osadzonego. Obecnie pojemność Zakładu wynosi 470 miejsc zakwaterowania. Według stanu na dzień 18 lutego 2008 r. w jednostce przebywało 560 osadzonych, przeludnienie jednostki wynosiło 119 %.

W stosunku do stanów z drugiego półrocza 2006 r., kiedy jednostka wizytowana była przez ekspertów międzynarodowych, przeludnienie uległo znacznemu zmniejszeniu (we wrześniu 2006 r. wynosiło 137,4%). O poziomie

zaludnienia jednostki co tydzień informowani są Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej oraz sędzia penitencjarny.

2. form aktywności skazanych

- rozwijania zatrudnienia skazanych:

Według stanu na dzień 19 lutego 2008 r. w Zakładzie zatrudnionych było łącznie 200 osób, w tym odpłatnie 171, nieodpłatnie 29. Skazani znajdują zatrudnienie odpłatne w Przedsiębiorstwie Przywięziennym (15 osób), w Gospodarstwie Pomocniczym (51 osób), przy pracach pomocniczych i porządkowych na terenie zakładu karnego (65) oraz u kontrahentów zewnętrznych (40 osób). Nieodpłatnie skazani wykonują prace na rzecz Zarządu Oczyszczania Miasta Warszawy (22 osoby), Szpitala Praskiego (4 osoby) i Szpitala Bródnowskiego (3 osoby). Odsetek zatrudnionych wynosi 35,7%. W okresie letnim zatrudnienie więźniów zawsze wzrasta, ze względu na wykonywanie prac sezonowych. Tak też planowane jest i w tym roku: od początku maja w Przedsiębiorstwie Przywięziennym zatrudnionych zostanie dodatkowo 25 osób – zatrudnienie sięgnie wówczas prawdopodobnie poziomu ok. 40%.

- tworzenia lepszych warunków dla prowadzenia zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych poprzez stworzenie bazy do prowadzenia tego rodzaju zajęć: placów, boisk, sali gimnastycznej, powiększenia świetlic; zapewnienie dostępu do prasy w świetlicach i systematyczne doposażanie biblioteki w nowości książkowe;

Baza jednostki do prowadzenia zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych nie zmieniła się od roku 2006. Na terenie jednostki funkcjonuje boisko do piłki siatkowej, wykorzystywane do zajęć w okresie od wiosny do jesieni. Na placu spacerowym pomiędzy pawilonami B i C w sezonie instalowane są kosze do gry w koszykówkę. Jednostka zajmuje niewielką powierzchnię, nie ma możliwości wygospodarowania na jej terenie dalszych boisk. Do chwili obecnej nie wykonano zadania placu pomiędzy pawilonami B i C, o czym mówiono wizytującym w 2006 r. Dzięki zadaniu

możliwe byłoby prowadzenie w tym miejscu zajęć przez cały rok, niezależnie od pogody.

W stosunku do stanu z 2006 r. w Zakładzie wygospodarowano dodatkową świetlicę: obecnie funkcjonuje – jak poprzednio – świetlica centralna w pawilonie D oraz mniejsza świetlica w pawilonie B. Są one wyposażone w stoliki, krzesła, odbiorniki TV. W świetlicy centralnej znajduje się ponadto stół do ping-ponga. Z uzyskanych wyjaśnień wynika, że każdy osadzony ma możliwość co najmniej dwukrotnie w ciągu tygodnia korzystać ze świetlicy. W świetlicach odbywają się ponadto zajęcia kół zainteresowań (filmowe, modelarskie, miłośników książki, muzyczne, szachowe, brydżowe i in.). W celu organizacji spotkań dla większej liczby skazanych (np. koncertów) wykorzystuje się także salę widzeń. W kaplicy odbywają się spotkania religijne, m. in. przedstawiciele Kościoła Zielonoświątkowego.

Zakład Karny w dalszym ciągu nie zakupuje prasy codziennej dla skazanych ze środków własnych. Skazani mają możliwość prenumerowania prasy na własny koszt – na dzień 19 lutego br. korzystało z niej 13 skazanych. Jednostka otrzymuje prasę ze zwrotów: magazyny szaradziarskie, prasę kolorową, tygodniki, magazyny, jednak w ostatnim czasie raczej sporadycznie. Regularnie dostarczana jest natomiast bezpłatna prasa codzienna (np. „Metro”). W oddziałach zamkniętych prasa wydawana jest skazanym do celi, a następnie przekazywana pomiędzy celami, w oddziałach otwartych wykładana jest w ogólnie dostępnym miejscu, przy dyżurce funkcjonariusza oddziałowego.

W roku 2007 biblioteka zakładu wzbogaciła się o ponad 1,5 tys. książek. Zdecydowana większość pochodziła z darów, na zakup nowych pozycji przeznaczono 980,40 zł. W każdym oddziale znajduje się punkt biblioteczny, w którym skazani wymieniają książki.

Podczas pobytu w Zakładzie Karnym w Warszawie-Białotęce pracownicy Biura Rzecznika przeprowadzili w oddziałach sondażowe rozmowy w cztery

oczy z losowo wybranymi osadzonymi (9 osób), pytając każdorazowo o podstawowe kwestie związane z poszanowaniem przysługujących im praw.

Warunki bytowe w celi mieszkalnej oceniło jako dobre 6 osadzonych, dwóch uznało je za znośne, jedna osoba określiła je jako raczej złe. Zgłoszone uwagi dotyczyły przeludnienia celi, braku wody w WC. Cztery osoby skarżyły się na wprowadzony zakaz prania odzieży własnej (z wyjątkiem bielizny osobistej), na której posiadanie zezwalają skazanym przepisy porządku wewnętrznego. Z informacji uzyskanych od administracji wynika, że zakaz ten wprowadzono, ponieważ pranie dużej ilości odzieży i suszenie jej w celi powoduje zawilgocenia. Rozwieszanie odzieży na sznurkach w celach jest też niedopuszczalne ze względów ochronnych, ponieważ funkcjonariusz nie ma pełnego wglądu w to, co dzieje się w celi. W Zakładzie nie ma wydzielonego pomieszczenia, w którym osadzeni mogliby prać i suszyć odzież.

Wyżywienie czterech rozmówców oceniło jako dobre, pięciu – jako znośne. Wśród uwag podano, że zbyt często w jadłospisie pojawiają się takie produkty jak dżem i miód, za często powtarza się ta sama wędlnina.

Rozpytywani skazani generalnie dobrze ocenili stworzone im możliwości dokonywania zakupów w drodze wypiski. Dwie osoby zgłosiły wszakże zastrzeżenia do zbyt wysokich cen w kantynie, również dwie podniosły kwestię braku możliwości zakupu proszku do prania. Jak ustalono, zakaz sprzedaży proszku do prania w kantynie jest ściśle związany z wprowadzonym zakazem prania odzieży w celach. Administracja jednostki wydaje skazanym niezbędną ilość proszku do prania, wystarczającą do uprania bielizny osobistej.

Ankietowani dobrze ocenili warunki mycia w łaźni – podnoszono jedynie, że kąpiel w łaźni powinna być częściej niż raz w tygodniu (2 osoby), jedna osoba zgłosiła uwagę odnośnie zbyt niskiego ciśnienia wody w łaźni. Więcej zastrzeżeń zgłosili skazani co do możliwości mycia w celi: wskazywano, że w celach nie ma ciepłej wody i konieczne jest podgrzewanie wody do mycia w czajnikach. Podnoszono też, że w celi jest za mało miejsca do mycia.

Żaden z osadzonych nie zgłosił uwag co do traktowania przez personel Zakładu, wszyscy uznali je za właściwe. Dobrze oceniono również pracę wychowawców: sześć osób oceniło pozytywnie zarówno kompetencje wychowawców, jak i ich stosunek do osadzonych, trzy osoby nie miały na ten temat sprecyzowanego poglądu.

Siedmiu spośród ankietowanych oceniło opiekę medyczną jako dobrą lub dość dobrą, jedna osoba oceniła ją jako złą. Skazany ten twierdził, że od sześciu miesięcy oczekuje na zbadanie przez lekarza okulistę, nie otrzymuje leczenia w związku z innymi licznymi schorzeniami. Jeden ankietowany nie korzystał dotychczas z opieki medycznej.

Zarówno warunki odbywania widzeń, jak i ich organizacja zostały ocenione dobrze przez rozpytywanych skazanych. Odebrano jedynie uwagi do funkcjonowania bufetu przy sali widzeń: skarżono się na mały wybór środków higieny oraz wysokie ceny sprzedawanych towarów.

Jeden skazany zgłosił zastrzeżenia co do sposobu postępowania z korespondencją, twierdząc, że listy długo oczekują na wysłanie: mimo, że przekazał kilka listów dzień po dniu, wszystkie zostały wysłane z jednostki razem, tego samego dnia.

Generalnie pozytywnie ocenione zostały warunki odbywania spacerów, nie odebrano krytycznych uwag w tym zakresie. Respondenci nie zgłaszali zastrzeżeń co do możliwości korzystania z biblioteki, podnosili natomiast, że nie dociera do nich żadna prasa. Jedna osoba skarżyła się na brak zajęć kulturalno-oświatowych.

Generalnie należy stwierdzić, że warunki odbywania kary pozbawienia wolności Zakładzie Karnym w Warszawie-Białołęce nie uległy większej zmianie od czasu wizytacji ekspertów APT we wrześniu 2006 r. W dalszym ciągu w jednostce utrzymuje się przeludnienie, choć w ostatnim okresie jego poziom uległ pewnemu obniżeniu. Przeludnienie Zakładu jest jednak odbiciem ogólnie trudnej sytuacji w polskich więzieniach. Trwała poprawa sytuacji

jednostki możliwa będzie w przypadku wprowadzenia rozwiązań systemowych.

Nie uległa rozbudowie baza do prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i sportowej. Dzięki zmniejszeniu przeludnienia udało się jedynie wygospodarować pomieszczenie na utworzenie jeszcze jednej, niewielkiej świetlicy. Rozszerzono też możliwości przebywania skazanych z oddziałów typu półotwartego na świeżym powietrzu do dwóch i pół godziny dziennie.

Zakład w dalszym ciągu nie przeznaczają żadnych środków na zakup prasy dla skazanych, pozyskuje natomiast codzienną prasę bezpłatną oraz periodyki ze zwrotów, umożliwia też prenumerowanie prasy przez skazanych. W ostatnim roku znacznie powiększyły się zasoby biblioteczne: dokonano zakupów nowych książek i pozyskano dużą liczbę pozycji w drodze darowizny.

Zatrudnienie w jednostce pozostaje na tym samym poziomie. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie zapewnienia należytego oświetlenia w celach.

mgr Janina de Michelis
Główny specjalista

mgr Piotr Mysłowski
Specjalista

Małgorzata Kiryluk
Główny specjalista